

De laatste van het 'Hooge Huys'

DOOR TON DE LANGE
ASSENDELFT - Haar Dirk zei wel eens dat hun woning in een andere eeuw 'het Hooge Huys' werd genoemd. „Omdat het ooit op palen stond.” Trien Nijman-Koeman (73) is de laatste die woonde in het monument Dorpsstraat 861-863 in Assendelft.

Ze weet niet anders dan dat er Nijmannen in woonden. Verdeeld, maar samen. Opa Piet woonde in 863, met zijn vrouw Maartje Mijnen en dochter Klazien. Klazien Nijman (86) verliet 863 in mei 2009, als laatste van die drie.

Voordat Dirk en Trien in 861 kwamen, woonde neef Arie er met vrouw en vijf kinderen. Dirk en Trien kregen in 1964 hun enige kind, dochter Marian (47). Ze waren 52 jaar getrouwd, Trien verloor haar zieke man op 3 februari vorig jaar. Ze hield heel veel van hem, 'praat' soms nog met hem. Dirk was chauffeur bij diverse Zaanse bedrij-

Trien Nijman-Koeman met de foto van haar Dirk.

FOTO HDCMEDIA

ven, de laatste 25 jaar ('tot de vut') zat hij 'op de vuilniswagen' van de gemeente. „Iedereen op het dorp kende hem en hij kende iedereen.” Dirk was

geen klusser. „Het huis werd wel bijgehouden, maar er is in al die jaren niet echt veel veranderd. Dakkapel, nieuw dak en de zijkant opnieuw betimmerd.

Dat was het wel.” Wat ooit een dubbele bedstee was, gebruikten Trien en Dirk als grote kledingkast. „Je kon er wat in kwijt.” In het 'achterend' was een kast met schuifdeur. „Daar schuilden tijdens de oorlog onderduikers in.” Op zolder kwamen ze weinig. Na de geboorte van Marian maakten ze een doorgang naar het woondeel van opa en oma. „Nooit oppas nodig gehad.” Of het gehorig was in 861-863? Marian en Trien halen de schouders op. „Als je ermee opgroeit, weet je niet beter. Het ging ook goed met elkaar, geen ruzie gehad.”

Trien hoeft niet meer terug naar de oude stek. De woning wordt nu uit elkaar gehaald, opgeslagen en later mogelijk 'ambachtelijk herplaatst' op de Zaanse Schans. „Oh ja? Nou, als dat zover is, zou ik graag een uitnodiging krijgen.” Dorpsstraat 861-863 is op 19 april van 16-19.30 uur voor ieder te bezichtigen. → **Stad en Streek 2: Monument bijna in klikeo**

10 jaar Woonplezier

Vanwege ons 10-jarig bestaan: Gratis uniek woonboek bij elke aankoop van meer dan € 150,- Van 8 april t/m 8 mei 2011

Villa ArenA
WOONMALL

villaarena.nl
in Wereld aan woonideeën

KEDACIE.ZAAN@NHU.NL

Hulp bij ontrafelen historie Dorpsstraat 861-863 Kleuronderzoek met chirurgisch scalpelmessje

Nederland telt slechts tien professionele kleuronderzoekers, twee van hen zijn in opdracht van Stadsherstel Zaanstreek actief in het 18e eeuwse pand Dorpsstraat 861-863 in Assendelft: Josefien Tegelaar (40) uit Aalsmeer en Annefloor Schlotter (30) uit Amsterdam. Belangrijk instrument: vlijmscherp chirurgisch scalpelmessje.

Annefloor studeerde drie jaar kunstgeschiedenis in Utrecht en voltooide na vijf jaar in Maastricht de opleiding tot restaurator van schilderijen in historische binnenuitruimtes; Josefien studeerde vier jaar bouwkunde in Delft en deed daarna de tweejarige opleiding tot kleur-

onderzoeker bij Stichting Restauratie Atelier Limburg (SRAL) in Maastricht, nu als postacademische opleiding onderdeel van de Universiteit van Amsterdam.

Genoemd mesje is nodig om met engelengeduld en precisie op verschillende plekken in een pand het 'verflagenpakket' bloot te leggen. Zo tonen ze aan dat een bedsteedeurtje in de loop der tijden acht keer is geschilderd, telkens in een andere kleur. Je ziet de lagen trapsgewijs vrijgelegd in een vlakje, een soort kleurenwaaier die de onderzoekers 'stratigrafisch trappetje' noemen.

De klus in Assendelft is het vijfde project waarin de twee samenwerken. Het oudste ge-

bouw waarin Annefloor werkte, was de 12e eeuwse Dominicanerkerk in Maastricht.

Bij verdergaand onderzoek kan eventueel een monster genomen worden van het verflagenpakket. Deze wordt ingebed in een kunsthars en geslepen tot op het monster. Zodat er een dwarsdoorsnede ontstaat van het verfmonster en de verflagen onder de microscoop bestudeerd kunnen worden.

„Met behulp van apparatuur die mensen misschien kennen uit de Amerikaanse tv-serie CSI. Daarmee ontdek je bijvoorbeeld het pigment zinkwit, wat dan weer duidt op omstreeks 1850. Ook voor ons geldt: het is een mysterie dat je moet oplossen.”

Annefloor Schlotter (links) en Josefien Tegelaar leggen de verflagen bloot.

FOTO DIRK JONGEJAN

Monument Dorpsstraat eerste project van Stadsherstel Zaanstreek

Assendelfts pand bijna in klikeo

DOOR TON DE LANGE
ASSENDELFT - Het monumentale pand Dorpsstraat 861-863 staat vanaf 1850 op 'een kaart' van Assendelft. Het casco is nog een eeuw ouder, denkt Stadsherstel Zaanstreek. Het pand zou ooit in het dorp zijn verplaatst naar de huidige plek. Het wordt momenteel gedemonteerd, voor toekomstige verhuizing naar de Zaanse Schans.

Het is het eerste project van Stadsherstel Zaanstreek, dat vorig jaar de Zaanse Schans overnam. Genoemd monument met grond was recent nog eigendom van Assendelfers Herman Kat en Dennis Vink. Hun plan voor sloop en nieuwbouw is hiermee van de baan. Stadsherstel Zaanstreek - onderdeel van Stadsherstel Amsterdam NV - wist via het Amsterdam Monumenten Fonds circa 250.000 euro te vergaren om in ieder geval te voorkomen 'dat dit bijzondere pandje in de afvalcontainer terecht komt'.

Zonnewijzerspad

Voor dat geld demonteert aanneker Kat het pand én zorgt hij voor opslag en wederopbouw. Voor het laatste ontbreekt echter nog geld. Mogelijke plek voor herrijzen is een landje bij het Zonnewijzerspad op de Schans.

Stadsherstel werkt bij dit project met de Wormerveerse restauratiearchitect Fred Greven (65). „We gaan ervan uit dat het pand ooit een wevershuisje is geweest. Dat gaat bouwhistoricus Odwin Ralling onderzoeken. Het casco dateert waarschijnlijk van rond 1750, als je kijkt naar spant, trekbal, korbeel, wurmt, et cetera. We sturen straks houtmonsters op, daaruit kun je tegenwoordig enorm veel informatie halen. Waar de naaldboom vandaan kwam - we verwachten

Dorpsstraat 861-863 in Assendelft, het monument wordt nu gedemonteerd.

ARCHIEFFOTO DIRK JONGEJANS

Duitsland - hoe oud hij was en hoe hij is vervoerd.” Informatie uit jaarringen. Dendrochronologisch onderzoek, heet dat. „Bij de restauratie van de kerk in Beets, uit 1480, is bijvoorbeeld uit zo'n monster vastgesteld dat de boom in 1478 was gekapt en het jaar daarop op transport ging.”

Bedstee

Greven stapt in de vroegere dubbele bedstee, bij de keuken. „Ongeveer 1,20 meter breed en 1,70 meter lang. Hier sliepen vader en

moeder, en wel recht op. Ze dachten vroeger dat je doodging als je ging liggen. Al dat bloed dat naar je hoofd stijgt. Op een plank boven hen vaak nog een kleine slaaper. Moet je nagaan hoe nauw dat is geweest.” Het deurtje - meer een luik - in de bedstee is ook nog te zien.

De binnenkant van het huis wordt volledig ontmanteld. „Alle toegevoegde delen weg, om de bouwsporen te ontdekken.” Het oude schotwerk gaat onder meer volgens getrapte weeg: planken

deels over elkaar heen. Mét een ventilatiegat. Alles van buiten onzichtbaar. „Er zijn planken overheen gekomen, zo'n twintig jaar terug. Ik geloof dat Herman Kat dat nog gedaan heeft.”

Vlees roken

De smuiger beneden is helaas door vorige bewoners gesloopt. „Maar je ziet, het dubbele schoorsteenkanaal is er nog. Mét ruimtes waarin boven hammen en ander vlees werd gerookt. Want boven wonen, dat zijn wij

gaan doen, dat is iets van de twintigste eeuw. Op zolder kwam je vroeger niet, het was vooral voor opslag.”

Zodra het dakschot verwijderd is, zouden volgens Greven wel eens sporen kunnen worden gevonden van panlatten. „Rechtstreeks op het spant: je keek zo tegen dakpannen aan.”

Volgens Herman en Dennis stond het pand ooit hoger, op palen. Dennis: „Hoe hoog weet ik niet, maar het schijnt dat een schaap er onderdoor kon lopen.”

Manier van leven die verloren gaat

Stadsherstel Zaanstreek vroeg Amie Dicke (33) om het Assendelftse pand ook op een andere kleine manier te behouden. Ze studeerde in 2000 af aan de Willem de Kooning Academie in haar woonplaats Rotterdam.

Amie Dicke (spreek uit: dieke) noemt zichzelf 'autonoom kunstenaar', met sculptuur en tekenen als specialiteiten. Ze keek vorige week al scherp rond in het pand en voelde de historie. En begreep dat 'een meneer' Dirk Nijman hier werd geboren en woonde tot aan zijn dood. „Ruim tachtig jaar in één pand. Dat is al bijzonder, voor onze tijd. Het is een manier van leven die verloren gaat. Wij veranderen voortdurend van interieur, reizen en verhuizen.”

De bedoeling van de Rotterdamse is een kunstwerk te maken dat straks een plaats krijgt in het weer opgebouwde huis op de Zaanse Schans. Het wordt simpel maar alleszeggend: paneel met jute behang en daarop verkleuringen. „De panelen zijn als het ware de gevoelige plaat, het negatief. Waar ooit, vele jaren, een schilderij hing of een fotolijst, daar zie je nu de verkleuring. Dat doet denken aan een tijdsplaat of heel langzame foto.”

Kan zijn dat ze de deurbel toevoegt, met dat ouderwetse warme dingdong-geluid. „Ik kijk esthetisch en werk intuïtief. In lagen en met bestaand materiaal waarvan ik soms iets weghaal of waarvan ik juist iets toevoegt.”